

Паэт у рыфме з часам

Гісторыя "Гродзенскай праўды", якая вядзе свой адлік з кастрычніка 1939 года, звязана ў тым ліку і з удзельнікамі нацыянальнага руху ў Заходняй Беларусі. У 1939–1940 гадах Сяргей Прытыцкі, які ў той час быў намеснікам старшыні Гродзенскага аблвыканкама, уваходзіў у склад рэдакцыйнай калегіі абласной газеты.

У пасляваенны час больш за дзесяць гадоў працаваў у "ГП" і друкаваў свае вершы Міхась Васілёк (творчы псеўданім Міхаіла Касцёвіча). Стэнд "Паэт-падпольшчык" у рэдакцыйным музеі прысвечаны гэтаму чалавеку з гераічнай біяграфіяй.

Міхась ВАСІЛЁК, маладыя аўтары, якія уваходзілі ў літаратурнае аб'яднанне пры "Гродзенскай праўдзе"

АННА ЛЕНСКАЯ

МУЖНАЕ ПЯРО

Міхаіл Касцёвіч, які вядомы як паэт Міхась Васілёк, нарадзіўся ў вёсцы Баброўня недалёка ад Скідзеля ў сям'і лесніка. З надыходам імперыялістычнай вайны сям'я Касцёвічаў выязджае ў бежанства ў Казанскую губерню, дзе будучы паэт атрымаў сярэднюю адукацыю. У 1922 годзе сямнаццацігадовы юнак вяртаецца на радзіму. Тут ён не толькі бярэцца за пяро, але і ўступае ў Беларускае сялянска-рабочую грамаду, арганізоўвае гурткі Таварыства Беларускай школы. За ўдзел у нацыянальным руху польскія ўлады неаднаразова арыштоўвалі яго і саджалі ў турму. Але гэта не зламала паэта-самеродка.

*Чым крывавіцца ад болю –
Лепш у песні дзаварці.
Дзаварці асень-пажарам
За народ гаротны свой,
Падпаліць над краем хмары,
Сэрца – полымем-зарой!*

Гэтыя радкі з верша "Не заўсёды...", які напісаны Васільком у 1927 годзе, сімала можна лічыць настроем паэта і адлюстраваннем яго грамадзянскай пазіцыі. Дарчы, спачатку ён не меў друкаванай трыбуны і яго творы разыходзіліся ў рукапісах. Пасля пачынае друкавацца ў часопісе "Маланка", які выдаваўся ў Вільні і выступаў у абарону нацыянальных інтарэсаў народа Заходняй Беларусі. Першы друкаваны зборнік Васіліка "Шум баравы" выходзіць у 1929 годзе. А вось лёс другога зборніка, які падрыхтаваны да друку, больш трагічны – ён канфіскаваны і знішчаны дэфензівай. Толькі ў 1937 годзе выходзіць яго наступны зборнік "З сялянскіх гіт". Дарчы, ксеркапія старонкаў гэтага выдання ёсць у музеі "ГП". Вершы ў ім простыя, па-сялянску ўдумлівыя, але ў той жа час у іх адчуваецца ўся глыбіня народнага духу, вера ў светлую будучыню.

"Міхась Васілёк – першы паэт былой Заходняй Беларусі, які выказаў думкі і пацудзі прыгнечанага народа,

што знаходзіўся пад беларускай акупацыяй", – такое меркаванне належыць назломнаму ваяню давераснёўскіх (1939 года) турмаў, аўтару рамана пра змагарны лёс Заходняй Беларусі "Сустрэнемся на барыкадах" Піліпу Пестраку.

*Я ўсяго – Васілёк,
Лёс, відаць, нечарок
Мяне кінуў на сумнае поле.
Мяне сонца пачэ,
Дождж асень і сячэ
І ляскамі вятры засыпаюць.
Але верыцца мне,
Што няволя мне,
Прыйдзе шчасця пара залатай!*

За свабоду і шчасце роднай зямлі паэт працягвае барацьбу і ў гады фашысцкай акупацыі. З пачаткам вайны Польшчы з Германіяй ён быў прызначаны ў польскае войска, з яго разгромна трапіў у нямецкі палон, але збег з лагера і вярнуўся на радзіму. Тут ён адразу ўключыўся ў барацьбу з фашызмам. Працаваў у падполлі, быў разведчыкам партызанскай брыгады імя Ленінскага камсамолу, затым узначаліў Скідзельскі антыфашысцкі камітэт.

Пад псеўданімам Язэп Гром удзельнічаў у партызанскім друку.

У ПАМЯЦІ ЗЕМЛЯКОЎ

Пасля вызвалення роднай зямлі ад фашыстаў Васілёк працаваў у скідзельскай раённай газеце «Чырвоны сцяг», у 1945 годзе стаў членам Саюза пісьмennisнікаў СССР. З 1948 года – у абласной газеце «Гродзенская праўда». Як літкансультант у рэдакцыі дае парады маладым творцам, а таксама прымае актыўны ўдзел у літаратурным жыцці горада на Нёмане, піша вершы, ездзіць па Гродзеншчыне і выступае са сваімі творами.

Ветэран Вялікай Айчыннай вайны журналіст Алена Лебедзева, якая прыйшла ў рэдакцыю ў адзін год з Васільком, пазней успамінала яго як добрай душы чалавека. Ён пабацькоўску расцвітаў моладзь, якая толькі пачынала творчае жыццё, сам пісаў і друкаваў свае творы.

Калі ў 2005 годзе шырока адзначалася стагоддзе з дня нараджэння Міхася Васіліка, абласная газета, дзе ён у свой час працаваў, не магла заставацца ў баку. Быў арганізаваны конкурс на лепшы мастацкі твор пра

паэта і змагара, друкаваліся яго творы і ўспаміны пра жыццёвы і творчы шлях. У той час у вёсцы Баброўня яшчэ жылі людзі, якім пашчасціла мець зносіны са сваім знакамiтым аднавяскоўцам. Яны і падзяліліся ўспамінамі з журналістамі "ГП".

Міхаіл Курьёла, якому на той час споўнілася 78 гадоў, успамінаў, што родная вёска Васіліка была невялічкай – усяго 17 хатаў. Сяляне мелі маленькія зямельныя надзелы і таму жылі ў бядоце. Выручалі дары прыроды: грыбы і ягады, а таксама рамяство па вытворчасці вазоў, сенаў і іншых гаспадарчых рэчаў.

Міхась з маленства быў хлопцём знаходлівым. Быў вельмі таварыскім з усімі – малымі і дарослымі. Пісаць вершы пачаў у дзіцячыя гады, і ў вельмі любілі слухаць вясцоўцы.

Суразмоўца па ўспамінах аднавяскоўцаў ведаў, што бібліятэка Таварыства беларускай школы размяшчалася ў доме Якава Сеўрука ў Скідзель, а яе стваральнік Пётр Сяўрук кіраваў гуртком. Васілёк карыстаўся кніжным фондам бібліятэкі, захапляўся творами Янікі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, рускіх літаратурных волатаў Пушкіна і Лермантава і іншых. Цікава, працягнуў да сатырычнага часопіса "Маланка",

з якім пасля супрацоўнічаў. І яшчэ меў вялікую цікавасць да народнай творчасці.

Міхаіл Курьёла выказаў думку, што да творчасці самаго Міхася падтурхнулі абставіны, у якіх жылі беларусы ў той час у панскай Польшчы. Ён не мог мірыцца са здзекамі, галтамі і прыгнётам, якія таварыліся ў адносінах да беларусаў: існавала забарона на родную мову, культуру і адукацыю. Васілёк у сваіх вершах абурэўся і пратэставаў, за што аказваўся за турэмнымі kratami.

Як сардэчнага, шчырага чалавека ўспамінаюць паэта аднавяскоўцы, калі ён жыў у Баброўні ў пасляваенны час. Калі ж таварышы па пюру ўгаварылі яго пераехаць на працу ў абласны цэнтр, ён не парываў сувязі з роднымі мясцінамі, часта наведваўся, як быццам набіраўся тут сіл для творчасці. Аб гэтым сведчаць старонкі фотаальбома стрымечнай сястры паэта Галіны Самойлы, якія яе нашчадкі (вялікі ім дзякуй) перадалі ў музей "ГП". Саматканы гальштук, які любіў насіць паэт, чайнік, з якога яго частавалі чаем падчас прыезду да радні, і іншыя экспанаты як напамін пра простага сялянскага юнака, які свой талент і усё сваё жыццё прысвяціў роднаму краю і свайму народу.

ПОЭТ-ПОДПОЛЬЩИК

Здымкі талчпыны МАТАРІНЦЭ ІЗ АРХІВА "ГП"

